

Terapia zajęciowa osób z niepełnosprawnością intelektualną w środowisku szkolnym

Agnieszka Żychowicz

Słowa kluczowe: edukacja, społeczność szkolna, umiejętności szkolne, komunikacja, indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, szkolnictwo specjalne

7.1. Wprowadzenie

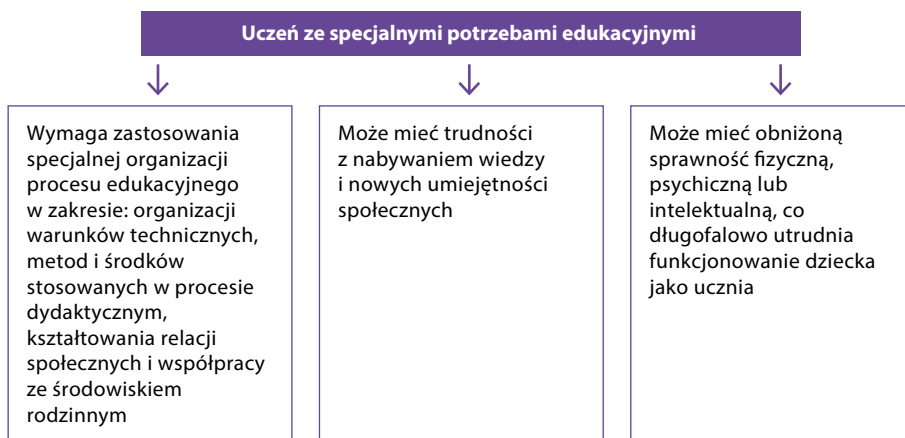
Ważnym elementem w rozwoju dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną jest bycie członkiem społeczności szkolnej, które umożliwia odgrywanie istotnych dla nich ról społecznych: ucznia i kolegi. Ich charakter i znaczenie zmieniają się w czasie dorastania, ale zawsze wpływają na możliwości uczestnictwa w dorosłym życiu. W środowisku szkolnym osoby z niepełnosprawnością intelektualną oprócz nabywania kompetencji związanych z samym procesem uczenia się rozwijają umiejętności samoobsługi, poruszania się, komunikacji, zabawy i innych aktywności, które odgrywają istotną rolę w dążeniu do samodzielności i samostanowienia. Zrozumienie przyczyn trudności w funkcjonowaniu i realna ocena umiejętności ucznia, z uwzględnieniem jego możliwości, motywacji oraz warunków środowiska, w którym funkcjonuje dziecko i jego rodzina, jest nieodzowne do planowania zarówno procesu edukacji, jak i terapii zajęciowej. W celu uzyskania maksymalnego, możliwego do osiągnięcia włączenia dzieci i młodzieży w życie szkoły oraz przygotowania ich do dorosłości terapeuta zajęciowy we współpracy z nauczycielami i innymi specjalistami może modyfikować programy edukacyjno-terapeutyczne, dostosować środowisko szkolne oraz inicjować zmiany w środowisku społecznym.

W niniejszym rozdziale przedstawiono kształcenie osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz ich możliwości wpływające na uczestniczenie w środowisku szkolnym w roli uczniów. Została opisana terapia zajęciowa w szkole oraz zadania terapeuty zajęciowego w umożliwieniu uczniowi uczestniczenia w aktywnościach

szkolnych oraz funkcjonowania w środowisku szkolnym. Scharakteryzowano różne podejścia do realizacji terapii z osobami z obniżonym potencjałem intelektualnym. Ponadto omówiono możliwości komunikacyjne dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną oraz zadania terapeutów zajęciowych w zakresie ich wspierania.

7.2. System edukacji specjalnej w Polsce

W Polsce obowiązek edukacji uczniów z niepełnosprawnością wynika z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (art. 70). Inne przepisy prawne, w postaci ustaw i rozporządzeń, z których najważniejsza jest **ustawa Prawo oświatowe** (Dz.U. z 2017 r., poz. 59, tom 1), dokładnie określają sposób i warunki realizacji nauki z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia z niepełnosprawnością, który wymaga stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy (ryc. 7.1).

Rycina 7.1. Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w świetle prawa oświatowego. Źródło: opracowanie własne na podstawie rozporządzenia MEN z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. z 2015 r. poz. 1113).

Podstawowym celem kształcenia specjalnego jest stworzenie właściwych warunków do wszechstronnego rozwoju, w pełni aktywizujących możliwości psychofizyczne poszczególnych uczniów, oraz przygotowanie ich do osiągnięcia optymalnej samodzielności w życiu, w którym będą odgrywać role zgodne ze swoimi potrzebami i oczekiwaniami społecznymi [Dyduch 2012: 591]. Obecnie w Polsce kształcenie specjalne może być prowadzone w: